URMĂ GALBINĂ ȘI PIPĂRUȘ PETRU

Zice că a fost odată un împărat mare și puternic, numit împăratul Verde. El avea împărăția sa lungă și lată, încât îi trebuia câțiva ani ca să o poată ocoli; chiar lângă palat, adică nu departe de curțile lui, avea o grădină fermecată, dar fermecată nu glumă, atât de fermecată, de ea făcea minuni cu oamenii care treceau pe lângă ea, că de cumva cel ce trecea pe lângă ea era tânăr, se făcea bătrân, de era bătrân se făcea tânăr, de era fată sau nevastă devenea împovărată.

Și împăratul Verde avea feciori și fete, dar din toți fiii ce-i avea mai mici era o drăguliță de fată, colea ca fetele de împărat, mândră cât gândeai că să-i bei apă din gură. Și împăratul ca tată, îngândurat, ca toți tații, se temea ca nu cumva fiica lui să meargă pe la grădina cea fermecată, de aceea o ținea închisă într-o chilie din curțile lui, și de acolo nu o lăsa nicicând afară, numai doară când mergea și el cu ea, dar atunci o lua în altă parte, nu pe lângă grădina fermecată.

Într-o sărbătoare mare s-a dus împăratul la biserică și a uitat chilia fetei deschisă. Fata, văzându-se singură, și-a bătut capul că oare de ce nu o lasă tatăl său în dreptul grădinei aceleia, deci se ia frumușel și merge de ici până colea, până ajunge la grădină. Se uită în dreapta, se uită în stânga, dar nu vede ceva deosebit și se întoarce iar în chilie, să nu știe tată-său că doară ea a fost pe afară. Dar după ce ajunse în chilie, simți că ea este împovărată. Năcazul și supărarea ei era mare.

Acum văzându-se ea în așa stare, se gândi că de așteaptă până ce vine tată-său, cum o va vedea că e împovărată, cum o omoară, mai bine să nu îl aștepte acasă. Și se puse fata și își adună tot ce biata putu cu degrabă, oleacă de merinde, niște hăinuțe și vreo doi bani ce avea de-ndemână, le îndesă toate într-o pereche de desagi, își ia desagii pe umeri și se cam mai duce. Și s-a tot dus până a ajuns într-o pădure, unde s-a pus sub un stejar mare, a

făcut foc și s-a culcat să se hodinească, că era obosită de cale.

Colea, când se făcea ziuă, a născut un drag de copilaș cât să mai ai doi ochi să te uiți la el. Ea se bucură foarte de copilaș, făcu o colibă de vreascuri sub acel stejar și stătu acolo cu copilașul, drăgostindu-l ca mamele. Când colo către amiazi nimeresc p-acolo doi oameni, unul bătrân-bătrân și altul mai tânăr. După ce dau ei binețe, ca oamenii cei de omenie, întrebă pe fată dacă botezat e copilașul. Iar ea le răspunse că nu-i botezat, că n-a avut pe nimeni să îl boteze, iară ea nu știe. Deci se pun cei doi oameni și botează copilul; cel mai bătrân i-a fost naș, iar cel mai tânăr a făcut slujba de preot. Și i-au pus numele Urmă Galbină.

Nănașul a cinstit pe finul său cu o pușcă și cu un paloș, apoi și-au luat rămas-bun și s-au făcut nevăzuți. Numai după aceea i-a plesnit mamei lui Urmă Galbină prin minte că acei doi moșnegi nu au putut fi decât Dumnezeu cu Sfântul Petru, care chiar atunci umblau prin lume, printre oamenii cești păcătoși. Dar Urmă Galbină așa tare a prins a crește după botez încât seara își luă armele și merse la vânat, și peste o clipită veni cu o căprioară la bordei. Mumă-sa se bucură foarte văzând căprioara, că li se gătase mâncarea, dar mai tare se bucură văzând ce fecior voinic are.

În toate zilele mergea Urmă Galbină la vânat și totdeauna aducea câte ceva la mamă-sa, mai un mistreț, mai un cerb, mai o căprioară, ori barem un iepure, dar gol nu venea niciodată.

Odată vine Urmă Galbină supărat de la vânat, iar mamă-sa-l întrebă:

— De ce ești supărat, dragul mamii, doară ți s-a întâmplat ceva?

— Nu mi s-a întâmplat nimic, mamă, dară m-a ajuns dorul de însurat.

Mamă-sa se minună foarte de vorbele lui, că el era

numai de patru zile, deci zise:

— Nu zic, dragul mamei, să nu te însori, dar nu știu ce fată ar fi potrivită pentru un voinic ca tine; tu fă cum te-a trage firea.

Într-o seară l-a ajuns pe Urmă Galbină și mai tare dorul însuratului, deci neștiind ce să facă, încotro să plece, s-a suit în vârful unui copac și de acolo și-a aruncat căciula într-o parte și a zis: „încotro s-a dus căciula mea, într-acolo mă voi duce să-mi caut mireasa.”

Dimineața s-a sculat, și-a luat armele și s-a dus în partea încotro își aruncase căciula și s-a dus până a ieșit afară din pădure, dar nu s-a întâlnit cu nimeni; când era acuma ieșit la larg, aude lătrat de câni, încât răsunau pădurile. Și merge în partea aceea, adecă acolo dă de vânătorii împăratului Verde. Prinde vorbă cu ei, le spune cine este el, ei îi spun cine sunt ei, și tot povestesc împreună până ajung ei la împăratul Verde, care încă era la vânat. Cum îl vede împăratul îndată gândește că trebuie să fie un viteaz mare; deci-l îmbie să rămână cu ei până deseară la vânat. Dar Urmă Galbină răspunse:

— Bucuros aș rămânea, dar uite, eu am plecat să mă însor.

— Așa! zise împăratul. Atunci fii pe pace, rămâi cu noi, că deseară vei veni la curțile mele, că și eu am fete de măritat.

Și-a rămas Urmă Galbină la vânat toată ziulița și tot ce le ieși în cale numai el vâna, că nici împăratul, nici vânătorii lui nu nimereau, oricât își încordau arcurile și puștile.

Seara l-a întrebat împăratul de unde este. Iar el a răspuns că de-aci din pădure. L-a mai întrebat împăratul al cui e, dar el n-a voit să-i spună. Au mai povestit ei ce-au mai povestit și-apoi a zis împăratul:

— Acum ia-ți și tu ceva din vânat, și pe mâine să vii la mine la amiazi.

— Din vânat nu mi-oi lua nimic, că mai aflu eu ceva până acasă, dar pe mâne la amiazi încă nu m-aștepta, că nu viu.

— Nu?

— Nu!

Acum și-a gândit împăratul: dacă n-aș ști că numai de câteva zile e fata mea dusă de la curte, aș gândi că-i chiar al ei, că prea seamănă la vorbă și la nărav – e drăcos ca ea.

Deci nu i-a mai zis nimic, ci s-au despărțit, împăratul cu vânătorii lui s-au dus la curțile lui, iar Urmă Galbină la bordeiul din pădure, unde-l aștepta mamă-sa.

A doua zi iar își luă Urmă Galbină armele și merse la vânat, dar în altă parte, nu în aceea unde se întâlnise cu împăratul. Umblând el așa prin pădure, a dat de niște curți mari, iar înaintea curților era un tău[1] de lapte dulce.

Și s-a uitat Urmă Galbină bine la curți să vadă pe unde poate intra omul în ele și, de ar fi vreo primejdie, pe unde ar putea-o tuli la sănătoasa, apoi păși hotărât și apăsat până la poarta cea mare, care era de fier, și bătu cu paloșul în ea de trei ori. Atunci un glas din curți a întrebat: „Cine bate în poartă?” Dar el n-a răspuns nimic! După aceea a mai bătut cu paloșul în poartă de trei ori, și iar l-au întrebat cei din curți cine bate. Dar el iar nu a răspuns nimic. După ce tăcură cei din curți, a bătut Urmă Galbină a treia oară cu paloșul de trei ori și atunci numai văzu că se deschid porțile și un zmeu își scoate capul să vadă cine bate! Dar Urmă Galbină îi reteză capul și-l aruncă în tăul cel de lapte dulce, și iară bătu în poartă de trei ori cu paloșul. Auzind zmeii cei din curți bătătura în poartă, se minunară, ce poate să fie, că streinul tot bate în poartă, și ortacul lor care s-a dus să-i deschidă nu mai vine. Atunci le plesni în minte ce poate fi pricina: deci strigară că de nimeni nu se tem, numai de Urmă Galbină, doară nu-i poartă corbii ochii și cioarele picioarele pe aici! Deci năvăliră toți asupra porții, numai mamonul[2] cel bătrân rămase în curți, dar care cum scotea capul pe poartă,

---

[1] lac.

[2] Nume dat diavolului, considerat că ispitește pe oameni prin mijlocul banului.

Urmă Galbină îndată îl reteza și îi arunca în tău, până ce i-a omorât pe toți.

Apoi a intrat în curți, unde a aflat pe mamonul cel bătrân, pe tata dracilor. Acela era după masă, cu pipa cea cu ciucuri în gură și cu sânge de om într-o sticlă mare, din care tot bea.

Când a văzut însă pe Urmă Galbină intrând, și-a scăpat și sticla din mână și pipa din gură, și din negru ce era a îngălbenit de frică, și tremura ca varga, că el cunoștea pe Urmă Galbină. Iar Urmă Galbină l-a întrebat:

— Hei, mamoane, dar acum ce moarte-ți dorești, că și tu multe ai făcut până am dat de tine?

Iar mamonul i-a răspuns:

— Fă cu mine ce-i voi, că cunosc că ai putere, nici nu cerc a mă apăra, dar fiindcă ești în curțile mele, mă rog să mă înfunzi într-o bute și să mă bagi în una din chiliile mele.

Iar Urmă Galbină a zis:

— Așa să fie cum zici, ca să nu gândești că mi-e frică de tine, știindu-te viu, dar să știi că din bute nu vei ieși până ce nu te va scoate Mandalina mea, căci el știa că așa se cheamă fata împăratului Verde, care o să-i fie nevastă.

Apoi Urmă Galbină s-a dus la bordeiul mamei sale și i-a spus toată întâmplarea; mamă-sa s-a bucurat foarte tare și a doua zi s-au mutat la curți, care acum erau ale lor.

A doua zi iar a plecat Urmă Galbină la vânat, dar a băgat de seamă că unde călca se făcea urmă, dar ce urmă? Urmă într-aurită. El s-a minunat de acest lucru și-a întrebat pe mamă-sa, că oare ce să fie pricina, de după el rămâne urmă galbină într-aurită?

Iar mamă-sa i-a răspuns:

— De aceea te-a botezat nănașul tău Urmă Galbină!

Multă vreme n-a mai trecut și iar i-au venit în minte gândurile însuratului; deci, într-o bună dimineață zise:

— Mamă, eu merg să mă însor!

— Du-te, puiul mamei, în voie îți stă ce să faci, că ești destul de mare și de cu minte.

Și s-a dus Urmă Galbină ață la împăratul Verde și i-a pețit fata, pe Mandalina. Fetei îi plăcea tare de Urmă Galbină, că era un voinic numai ca el, părinții încă nu se împotriviră și în câteva zile să văzu Urmă Galbină cu nevastă și Mandalina cu bărbat. După ce făcură nunta, se duse cu nevasta la mamă-sa în codru la curțile lui.

Și duceau ei zile bune împreună, Mandalina îi era și soție și mătușe, tinerii nu știau nimic de una ca asta, numai mama lui Urmă Galbină știa, dar tăcea. El mergea în toată ziua la vânat, însăma cele trebuincioase pentru traiul casei, iar mamă-sa și cu nevastă-sa ședeau acasă ca femeile și mai lucrau câte ceva prin casă, mai și povesteau una-alta, cum e năravul lor.

După ce știu Mandalina ale cui au fost mai înainte curțile acelea, și cum au ajuns în mâna lui Urmă Galbină, se simțea făloasă că are un bărbat atât de voinic. Dar muierea-i muiere și pace! Nu se poate răbda până ce nu știe ea toate. Umblase ea în toate chiliile, văzuse toate bunătățile, dar în chilia din fund nu fusese niciodată; cheia aceleia o purta Urmă Galbină tot la el.

Odată se furișă Mandalina și îi fură cheia, și după ce bărbatu-său se duse la vânat, deschise ușa chiliei din fund încetinel și intră înlăuntru. Dar nu păși bine înlăuntru, când și plesniră cercurile de pe bute, și din ea ieși un voinic mândru și frumos de să mai ai doi ochi să te uiți la el. Era mamonul în chip de om. Mandalinei îi căzu foarte drag. Se drăgostiră ei toată ziua, până de către seară, când era vremea să sosească Urmă Galbină. Atunci zise mamonul:

— Acum mergi, draga mea, și pe mine mă încuie aici, dar vezi, de poți, fură paloșul lui Urmă Galbină și mi-l dă mie, că de ne putem mântui de el, mai bine o să trăiești tu cu mine, decât cum trăiești cu el. Am eu și alte palate mai frumoase, vom merge acolo și vom trăi ca doi porumbei.

Și Mandalina a ieșit de la mamonul și și-a așteptat bărbatul. El a și ajuns în scurtă vreme, și-a aninat armele

în cui, ca și de alte dăți și s-a pus la cină, iar după cină la odihnă.

Când dormea mai bine, se sculă drăguța lui de muiere de lângă el, luă paloșul din cui și-l duse mamonului. Acela ieși repede din chilia lui, merse la patul unde dormea Urmă Galbină, îl trezi din somn și-i zise:

— Ce moarte-ți dorești?

Iar Urmă Galbină zise:

— Taie-mi capul și mă aruncă în tău, că văd că m-au părăsit puterile de când credincioasa mea de muiere ți-a dat paloșul.

Și mamonul i-a tăiat capul și l-a aruncat în tău, apoi a luat pe Mandalina de mână și s-a dus la alte curți cu ea, care-i erau într-o pădure mare, departe de acelea, cale de trei zile drăcești.

Mama lui Urmă Galbină rămase singură plângând după copilul ei și văzându-se fără mângâiere și fără ajutor.

Dimineața dă să mături prin casă, și mătură ea cât mătură, până i se năzărește că vede un fir de piper. Ea se pleacă și ridică piperul și-l pune pe masă, dar acela se durdulică jos; îl mai ia o dată, și-l pune în sân, dar el și de acolo sare jos; atunci s-a mâniat și l-a băgat în gură și huzdup!, piperul pe grumazi la vale. Din minutul acela ea a rămas îngreunată și nu peste multă vreme a născut un fecior frumos și voinic.

Nu mult după aceea nimeresc pe acolo doi moșnegi și o întreabă dacă botezat este copilul. Iar ea le răspunde că nu-i botezat. Deci cei doi moșnegi îl botezară și îi puseră numele Pipăruș Viteazul și îl dăruiră cu un paloș, o pușcă și cu o traistă în care erau trei suflete.

Și Pipăruș Viteazul creștea ca din poveste; numaidecât a treia, a patra zi era fecior holtei, și mergea la vânat, și aducea mamei sale căprioare și cerbi, mistreți și iepuri și alte sălbăticii bune de mâncare. El era cu mult mai viteaz și mai priceput decât Urmă Galbină, știa și limba păsărească și a tuturor dobitoacelor și a gadinelor din

pădure.

Când mergea dimineața la vânat, auzea păsările ciripind și el pricepea ce zic ele, că ele ziceau: „Voinicul acesta seamănă tare cu frate-său, cu Urmă Galbină, dar e mai viteaz decât acela.”

Într-alt loc auzi doi cerbi sfătuindu-se. „De când a omorât mamonul pe Urmă Galbină, am avut pace prin crânguri, dar de când s-a ivit Pipăruș Viteazul, fratele lui Urmă Galbină, n-avem pace nici în somn, că este mult mai viteaz decât Urmă Galbină.”

Și el pricepea glasul lor și se gândea adesea: „Dacă am mai avut frați, de ce oare nu îmi spune mama ce s-a întâmplat cu ei, să merg să-i caut?”

Într-o zi după ce iară auzi păsările ciripind și gadinile vorbind în glasul lor despre el și despre Urmă Galbină, nu se putu răbda să nu întrebe pe maică-sa:

— Mamă, mai avut-am eu frați?

Iar mamă-sa îi răspunse că nu a mai avut niciun frate.

Atunci Pipăruș s-a supărat, văzând că mamă-sa nu vrea să-i spună și s-a făcut beteag; mamă-sa l-a întrebat ce să-i facă ca să îl poată tămădui. Iar el a răspuns:

— Eu nu mă voi tămădui până nu voi suge lapte din țâțele tale pe sub talpa curților acestora!

Mamă-sa temându-se să nu i se bolnăvească feciorul și mai rău i-a răspuns:

— Dar cum nu ți-aș da, dragul mamei, dar cine să ridice curțile acestea mari, ca să îți pot da țâță pe sub talpa lor?

Iar Pipăruș Viteazul numaidecât s-a sculat din pat și numai cu degetul cel mic a ridicat curțile de și-a putut băga mamă-sa țâța, a mai întrebat-o:

— Mamă, mai avut-am frați?

Și mamă-sa i-a răspuns:

— Ai mai avut un frate, pe Urmă Galbină, dar mamonul i-a tăiat capul și l-a aruncat în tăul de lapte dulce, care-i înaintea curților.

Atunci Pipăruș Viteazul a ridicat iară curțile, încât

mamă-sa și-a putut scoate țâța și i-a zis:

— Vezi așa, nu mi-ai putut spune dintru început?

Apoi s-a pus a pescui în tău, doară va da de trupul fratelui său, și-a scos de-acolo trei trupuri și trei capuri. Dar el nu știa acum, care-i capul și trupul lui Urmă Galbină?

Urmă Galbină însă avuse un cățeluș, el cum mirosi îndată cunoscu care-i trupul și capul stăpânului său și dete semne de bucurie. Atunci Pipăruș puse capul lângă trup, scoase din traistă un suflet și îndată învie pe Urmă Galbină. Acesta dacă se sculă zise:

— Ce păcate, până pe astă vreme am dormit? Că era soarele pe la ojină.

Iar Pipăruș spuse întâmplarea și lui Urmă Galbină îndată-i veni prin minte că așa este. Acum intrară în curți la mama lor, care se bucură foarte tare văzându-se cu doi drăguți de feciori ca doi brazi. Atunci le povesti minunata întâmplare cum a avut ea pe Pipăruș Viteazul.

Nu trecu multă vreme și Urmă Galbină își aduse aminte de Mandalina lui, și nu-l mai ținea locul până va da de ea. În zadar îl sfătui mamă-sa să nu mai umble după cea sprăhuiată[3], că iar îi va pune capul. În zadar i se puse în poartă frate-său Pipăruș Viteazul să nu meargă, el ardea de dorul ei; gândeai că stă pe cărbuni, până ce în urmă nu avură ce-i face, ci trebuiră să-l lase să plece, baremi să o mai vadă o dată. Până nu plecă însă, zise Urmă Galbină către Pipăruș:

— Știi ce, frate? Eu mă fac un cal frumos, iară tu te fă negutător și mă scoate în târg la vânzare, că de m-a cumpăra mamonul și de s-a sui călare pe mine, eu fug cu el până-l omorâm, apoi mergem și aducem pe Mandalina.

— Așa să fie, zise Pipăruș Viteazul.

Și Urmă Galbină se făcu un cal, de să mai ai doi ochi să te uiți la el, iar Pipăruș se sui călare pe el și merse la târg. Acolo se adună o mulțime mare de oameni și se minunau

[3] *Sprăhuiat* - Nebunatic, șturlubatic; ușuratic.

toți de calul acela frumos. Nimeni nu avea însă atâta amar de bani câți cerea pentru el. Veni într-un târziu un om cam bătrân, îmbrăcat în haine domnești era mamonul; calul numaidecât îl cunoscu, iar mamonul cumpără calul și îl duse acasă fălos.

— Hai, afară, scumpă Mandalina, și vezi ce cal frumos ți-am adus.

Mandalina ieși afară și se uită bine la cal, apoi zise:

— Ucigă-te toaca, mamonule, dar prost mai ești tu, nu vezi că în capul calului ăstuia sunt ochii lui Urmă Galbină?

Atunci mamonul îl scoase afară în ogradă și-i tăie capul.

Pipăruș nu era departe, numai cât era tupilat sub un gard să vază ce s-a întâmplat. Deci, îndată ce s-a depărtat mamonul, s-a dus lângă trupul calului, i-a pus capul la loc și i-a băgat un suflet și îndată a înviat.

— O, frate, dar greu mai dormisem, zise Urmă Galbină sculându-se.

— Greu, că de nu eram aci la îndemână, dormeai de veci.

Acum s-au dus acasă. Dar nu mult s-a ogoiat Urmă Galbină, iar l-a lovit dorul Mandalinei, deci a zis către Pipăruș:

— Știi ce, frate? Eu mă fac un porumbel, tu mă ia și mă du de vânzare în târg, dar nu mă vinde nimănui până ce nu va veni mamonul să mă cumpere și să mă ducă să mai văd o dată pe Mandalina mea.

— Eu mă tem că tu iar îți vei pune capul, zise Pipăruș, dar tot te ascult.

Și s-a făcut Urmă Galbină un porumbel, iar Pipăruș l-a dus la târg și oricâți l-au întrebat ce cere pe el, niciunul nu l-a putut cumpăra, că cerea bani foarte mulți. Către amiază îl vându mamonului, care și merse acasă și-l arătă Mandalinei:

— Uite, draga mea, ce porumbel frumos ți-am adus.

Și Mandalina luă porumbelul în mână și se uită la el bine, apoi îl aruncă cât colo zicând:

— Sări-ți-ar vederile, năucule, nu vezi tu că porumbelul

acela are ochii lui Urmă Galbină?!

Atunci mamonul dă să-l prinză, dar fiind fereastra deschisă, porumbelul zbârr!, zbură afară și se puse într-un pom. Mamonul după el, tot de pe creangă pe creangă, porumbelul se urcă tot mai sus și mai sus până ce ajunse în vârful pomului; atunci mamonul, ca să poată merge până la el, își aruncă paloșul jos, știți paloșul acela cu care omorâse de două ori pe Urmă Galbină. Cum văzu porumbelul paloșul jos, se dete ca fulgerul de iute peste cap de trei ori și căzu jos lângă paloș în statura lui de om voinic și frumos cum era. Apoi luă paloșul în mână și zise:

— Jos, mamonule, să ne răfuim.

Și s-a coborât mamonul, apoi l-a întrebat Urmă Galbină:

— Ce moarte îți dorești?

Iar mamonul a zis:

— Taie-mă tot bucățele, și mă pune în desagi pe calul meu, și-i dă drumul să meargă încotro va vedea cu ochii.

Așa și făcu Urmă Galbină, tăie pe mamon tot bucățele, carnea cea spurcată o puse în desagi, îl așeză pe cal și-i dete drumul pe poartă afară. Dar Pipăruș era acolea de îndemână, prinde calul și zise lui Urmă Galbină:

— Ce gândești, frate, de-l lași să meargă numai așa? Nu-ți aduci aminte că încă o să-ți mânce capul?

— Dar ce să facem? întrebă Urmă Galbină.

— Ce să facem? Uite încoace!

Și numaidecât găuri fundul desagilor și apoi dădu drumul calului și ici pica o bucățică de carne, colo alta, până ce nu mai rămase nimic și care cum pica, cum o apucau corbii și cioarele.

După aceea a luat Urmă Galbină pe Mandalina de mână și-a voit s-o ducă acasă, dar Pipăruș a zis:

— Stai, frate, că trebuie lecuită, că-i plină de zmei de cei micuți.

Și-a luat paloșul și-a crepat-o drept prin mijloc și-a curățit zmeii din ea și i-a aruncat în foc, apoi a așezat-o laolaltă, i-a pus un suflet curat și a înviat-o.

Acum au mers acasă și-au făcut un ospăț mare, mare. Mama lor le-a spus toată întâmplarea, cum a purces grea cu Urmă Galbină, precum v-o spusei și eu și, de n-or fi murit, și azi trăiesc.

Cine o știe mai departe, spună-o!

Auzită și scrisă în Rodna.

Textul este reprodus după
Ion Pop-Reteganul, *Povești ardelenești - basme, legende, snoave, tradiții și povestiri,*
Editura Minerva, București, 1986